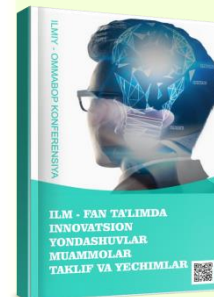

ILM – FAN TA’LIMDA INNOVATSION YONDASHUVLAR, MUAMMOLAR, TAKLIF VA YECHIMLAR

PROFESSIONAL TA’LIM MUASSASALARIDA BITIRUVCHILARNI KASBGA YO’NALTIRISH TAMOYILLARI VA TIPLARI

Turopov Abdulla Maxmasoliyevich

Qashqadaryo viloyati Qamashi tumani

Qamashi pedagogika kolleji Ishlab chiqarish ta’limi bo’yicha direktor o’rinbosari

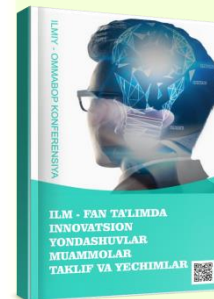
Annotatsiya: Maqolada professional ta’lim tizimiga bugungi kunda berilayotgan etibor va ularga yaratilayotgan ish o’rnolari haqida ma’lumotlar berilgan. Bundan tashqari maqolada kasbga yo’naltirish tamoillari va tiplari haqida ma’lumotlar yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: Professional ta’lim tizimi, qiziqish , layoqat, qobiliyat, ta’lim medodlari, ta’lim tamoyillari.

Аннотация: В статье представлена информация о том, какое внимание сегодня уделяется системе профессионального образования и созданным для них рабочим местам. Кроме того, в статье представлена информация о принципах и видах профориентации.

Ключевые слова: система профессионального образования, интерес, способность, способность, методы обучения, принципы обучения.

ILM – FAN TA'LIMDA INNOVATSION YONDASHUVLAR, MUAMMOLAR, TAKLIF VA YECHIMLAR

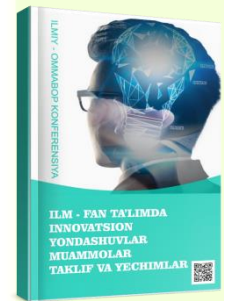
Abstract: The article provides information about the attention paid to the professional education system today and the jobs created for them. In addition, the article provides information on the principles and types of career guidance.

Key words: Professional education system, interest, ability, ability, educational methods, educational principles.

Bugungi kunda barcha soha va tarmoqlarda ulkan ishlar amalga oshirilmoqda. Hududlarda yangidan-yangi korxonalar qurib bitkazilib, ishga tushirilib, ijtimoiy infratuzilma rivojlanmoqda. Bularni hammasi maamlakatimiz yoshlarini ish o'zni bilan taminlash va sohasi bo'yicha ishlashni joriy etishdan iborat hisoblanadi. Respublikamiz Prezidenti tomonidan professional ta'lim tashkilotlari tuzilmasi tuzilib, birinchi qaldirg'ochlar bitirib chiqmoqda. Bu yoshlarni bevosita ish o'zni bilan band qilish yurtimizda eng ustuvos muammo hisoblanadi. Shularni etiborga olib yangi ishlab chiqarish texnologiyalari, imtiyozli kreditlar, soliqlarda imtiyozlar yaratib berilmoqda. Professional ta'lim muassasalarida kasbga yo'naltishni asosiy omillari haqida tushinchalarga to'xtalib o'tsak.

Kasbga yo'naltirish yoshlarga ularning qiziqish, layoqat, qobiliyatlariga va jamiyatning turli xil kasblarga bo'lgan ehtiyojiga muvofiq holda kasb tanlashga yordam beruvchi maqsadli faoliyatdir. U fanlararo rivojlanuvchi nazariya va amaliyotning birligi asosida vujudga kelib, o'quv-tarbiya jarayonida amalga oshiriladi. Bunda asosiy rol ni nazariya egallaydi. Yani muayyan nazariya asosida u yoki bu goya shakllanadi, u amaliy ishni ilmiy-amaliy ishga aylantiradi. Nazariya faoliyat kabi tez hosil bo'lib, yillar mobaynida rivojlanadi. Kuzatish va tadqiqot natijasida nazariya shakllantiriladi va u asosiy faoliyatni ixchamlashtirishga xizmat qiladi. Kasbga yo'naltirish nazariyasi kasb-hunarga

ILM – FAN TA'LIMDA INNOVATSION YONDASHUVLAR, MUAMMOLAR, TAKLIF VA YECHIMLAR

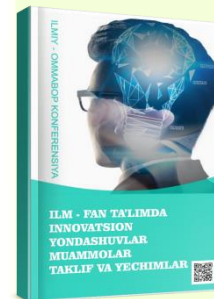

yo'naltirish faoliyatini samarali tashkil etishga qaratilgan turli xil qarashlar majmuasi, goyalar va tasavvurlar yigindisi bo'lib, u ayni vaqtda ikki jarayonni bir-biriga bogliqligi qonuniyatlari to'grisida to'liq tasavvur beradigan ilmiy bilimlarni tashkil etish shakli, yoshlarni shaxsiy qiziqishlari, layoqat va qobiliyatlariga mos keladigan, jamiyat uchun zarur kasblarga yo'llashdir. Kasbga yo'naltirish nazariyasining tarkibiy qismlariga: dalillar, qonuniyatlar va tamoyillar kiradi. Kasbga yo'naltirishda ilmiy metodlar asosida olingan ishonchli dalillar juda oz bo'lishi sababli, bu boradagi muhim vazifalar yangi dalillarni yigish hisobiga, bir yoki bir necha farazlar yordamida amalga oshiriladi. Masalan, har bir hududda yoshlarni malum bir kasbni tanlashlariga tasir ko'rsatadigan o'ziga xos omillar mavjud. Kasbga yo'naltirish nazariyasining ikkinchi tarkibiy qismi - qonuniyatlardir. Qonuniyatlarni bilish ilmiy tadqiqotning asosini tashkil etadi. Topilgan qonuniyatlar fanning maxsus tilida kasb-hunarga yo'naltirish tushunchasini boshqa fanlarga oid tushunchalar bilan o'zaro aloqadorligini malum aniqlikda ifodalaydi.

Har bir nazariyaning rivojlanganlik darajasi faoliyat asosidagi mavjud tamoyillar tarkibi va sifati bilan aniqlanadi. Kasbga yo'naltirish tamoyillarini belgilashda quyidagilarga etibor qaratiladi: - onglilik; - muvofiqlik (shaxs qiziqishlari qonuniyatlari bilan jamiyat uchun zarur bo'lgan kasblarga nisbatan ehtiyojning mos kelishi); - kasb tanlash faolligi; - rivojlantirish (ushbu tamoyil kasbning shaxs rivojlanishiga xizmat qilishi lozimligi haqidagi goyani o'zida aks ettiradi). SHuningdek, kasb-hunarga yo'naltirishda boshqa bir qator tamoyillar guruhi ham mavjudki, ular umumpedagogik tamoyillar bilan uzviy aloqada ifodalanadi. Bular quyidagilardan iborat:

kasb-hunarga yo'naltirishning hayot bilan, mehnat va amaliyot bilan bogliqligi;

ILM – FAN TA'LIMDA INNOVATSION YONDASHUVLAR, MUAMMOLAR, TAKLIF VA YECHIMLAR

kasb-hunarga yo'naltirishning yoshlar mehnat tayyorgarligi bilan bogliqligi;

mehnat talimi va tarbiyasining yaxshi yo'lga qo'yilishi;

bunda o'quvchilarning texnikaviy ijodkorligini tashkil etish, ularning ijtimoiy foydali, unumli mehnatidan mohirlik bilan foydalanish kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar:

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti 2022-yil 15-iyuldagi yig'ilishda so'zlagan nutqi. My.gov.uz

Davletov K.D. va b. O'quvchi yoshlarni ishga va ishlab chiqarishga tayyorlash. - T.: O'qituvchi, 1984. 167 b.

Jo'raev R.X., Tolipov O'.Q., SHaripov SH.S. Uzluksiz talim tizimida o'quvchilarni kasb-hunar yo'naltirishning ilmiy-pedagogik asoslari. Monografiya. -T.: FAN. 2004. 120 b.

Klimov S. A. va b. —Ishlab chiqarish asoslaril. Kasb tanlash 2 - qism. -M. 1987.

Muslimov N.A. Bo'lajak kasb ta'limi o'qituvchilarini kasbiy shakllantirish. Monografiya. -Toshkent: FAN, 2004. 130 b.

Muslimov N.A., Mullaxmetov R.G. Kasb tanlashga yo'llash. O'quv qo'llanma. - Toshkent: OO'MTV, 2007. 173 b.